

CHONDROPYTHON VIRIDIS: VERZORGING EN VOORTPLANTING
IN HET TERRARIUM.

Door: Bertus van der Heijden, Venkelaar 22,
5467 BS Veghel.

Inhoud: Inleiding - Huisvesting en verzorging -
Stimulering tot paren - Agressiviteit van
Chondropython viridis onderling - Dracht
en eieren van vrouwtje 1 - Dracht en eie-
ren van vrouwtje 2 - Literatuur.

INLEIDING

Chondropython is een monotypies genus, dat wil zeg-
gen van dat genus komt slechts één soort voor:
Chondropython viridis. Zij komt voor op Nieuw-
Guinea en in een heel klein gebied in het noord-
oosten van Australië. *Chondropython viridis* is een
nachtaktieve, boombewonende slang uit het regen-
woud, waar de prachtige smaragdgroene kleur een
uitstekende camouflage vormt. Het groen kan op de
rug onderbroken worden door blauwe of witte schub-
ben; een enkele keer komen deze witte schubben
over het hele lichaam verspreid voor. Soms komen
volledig blauwe exemplaren voor. De kleur van de
buik is meestal wit, een enkele maal neigend naar
geel. De overgang van de witte buikschubben naar
het groen wordt vaak gevormd door enkele gele
schubben. Jonge *Chondropython viridis* hebben een
rode kleur met een witte rugtekening of een gele
met een rode rugtekening. De slangen hebben een
relatief slank lichaam. Ze worden zelden groter
dan 2 meter. Het voornaamste voedsel bestaat uit
kleinere zoogdieren en vogels.

HUISVESTING EN VERZORGING

De vrouwtjes zijn in één terrarium geplaatst (hxbxd: 100x120x60 cm) op een kamer, die op een konstante temperatuur van ongeveer 25°C wordt gehouden. De temperatuur in het terrarium kan overdag plaatselijk oplopen tot ongeveer 32°C door middel van een gloeilamp van 40 Watt. De relatieve luchtvochtigheid ligt rond 50 à 60 %. Er wordt slechts zelden gesproeid, ook niet tijdens de vervelling. Dat heeft in de afgelopen jaren nog nooit problemen opgeleverd. Het terrarium bevat een wirwar van takken, opdat de slangen een keus kunnen maken ten aanzien van de plaats waar ze willen liggen.

De mannetjes worden ieder apart in kleinere terraria (hxbxd: 60x50x50 cm) gehouden. Dit zijn glazen terraria waarin slechts een drinkbak en een opgehangen boomstronk zijn geplaatst. De bodembedekking bestaat uit papier. Deze terraria worden overdag verwarmd door een gloeilamp van 25 Watt. Ook in deze terraria wordt weinig gesproeid.

Over het algemeen zijn *Chondrpython viridis* vrij goede en regelmatige eters. De vrouwtjes eten meer dan de mannetjes. Eenmaal in de drie maanden wordt multivitamine verstrekt, ingespoten in de voedseldieren.

Het geslachtsonderscheid aan de hand van een al dan niet zwarte nagel op de sporen blijkt vaak, maar niet in alle gevallen te voldoen. Ook sommige vrouwtjes bleken zwarte nagels op hun sporen te hebben.

STIMULERING TOT PAREN

De aanzet tot paren werd gegeven eind augustus door de temperatuur op de kamer te verlagen tot 23 à 24°C en de gloeilampen in de terraria uit te draaien. Vanzelfsprekend werd hiermee ook de hoe-

veelheid licht sterk gereduceerd.

Vrij snel bleken de mannen geen interesse meer te hebben voor het aangeboden voedsel en zij werden alerter voor veranderingen in hun omgeving. Op 15 september werden de eerste twee mannen bij de vrouwtjes geplaatst. Diezelfde avond nog vonden de eerste paringen plaats. Met het vrouwtje dat als eerste duidelijk zwanger bleek, is slechts éénmaal gepaard en daarna heeft geen enkele man nog belangstelling voor haar getoond. Met andere vrouwen vonden daarna nog verschillende paringen plaats tot in december. Voor één vrouw bleek geen van de mannen belangstelling te hebben en daarmee is dan ook niet gepaard. Later bleek dat deze paringen nog een zwanger vrouwtje hadden opgeleverd.

Meestal bleken de mannen slechts één of twee paringen te verrichten en bleven daarna inactief. Met het inbrengen van een nieuwe man bij de groep vrouwen en het afzonderen van de inactieve man, volgden er dan nieuwe paringen. Dit bleef zo tot in december en toen waren de mannen de interesse voor de vrouwen volledig kwijt. Vrijwel onmiddellijk daarna werd weer voedsel geaksepteed.

AGRESSIVITEIT VAN *CHONDROPYTHON VIRIDIS* ONDERLING

Mijn ervaringen met agressiviteit van *Chondropython viridis* heeft zich beperkt tot de agressiviteit van mannen onderling en dit slechts in de tijd dat ze in paringsstemming waren. Agressiviteit van vrouwen tegenover mannen en omgekeerd of vrouwen tegenover elkaar heb ik in geen enkel geval kunnen konstateren. Wel heb ik kunnen waarnemen dat ze kunnen schrikken van elkaars gedrag en dat daar dan ongelukken met dodelijke afloop uit kunnen voortvloeien. Dit soort 'ongelukken' zijn het makkelijkste te voorkomen door elke slang afzonderlijk te huisvesten of indien dit niet mogelijk is te zorgen voor een ruim voedselaanbod,

waardoor de slangen wat minder alert en zenuwachtig zijn.

Hieronder volgen twee voorbeelden van agressie van mannen tegenover elkaar.

- Twee mannen waren bij elkaar gehuisvest en beleefden daar gezamenlijk hun afkoelingsperiode zonder tegenover elkaar enige vorm van agressiviteit aan de dag te leggen. Toen zij bij de vrouwen geplaatst werden, toonden zij de eerste dagen geen enkele belangstelling voor elkaar maar hadden alleen belangstelling voor de vrouwen, vooral in de avonden en de nacht, de normale aktiviteitsperiode van *Chondropython viridis*. 's Morgens werden ze dan nog vaak in copulatie aangetroffen. In de meeste gevallen werd de copulatie in de loop van de morgen afgebroken. In de tweede week bleek bij een controle overdag, dat de mannen elkaar aan het afslachten waren. Met de staart en een stukje van het achterlijf zaten de mannen om elkaar en om een tak heen gestrengeld. Hun sporen stonden als dolken recht naar voren en voor zover ik kon waarnemen werden deze ook gebruikt in het gevecht. Op de hoogte van de sporen trof ik namelijk een wond aan van uiteengescheurd vel. Een man had kans gezien om het lijf van de ander verderop met een winding vast te zetten. Met het achterste gedeelte zette hij het achterlichaam van de andere man vast en met de voorste lus trok hij het er tussen liggende stuk lijf uit elkaar en wel zodanig dat de huid uiteen scheurde. Het voorste gedeelte van hun lijf hadden beide slangen opgericht en van elkaar afgewend. En met ver geopende bek vielen de slangen elkaar aan waarbij de tanden als weerhaken in de huid sloegen en diepe wonden veroorzaakten. Eén man had slechts enkele kleinere huidscheurtjes, maar de ander had een aantal diepe vleeswonden. Vanaf dat moment heb ik telkens slechts

één man bij de vrouwen geplaatst, tenzij ik zelf ter controle aanwezig was.

- Het volgende geval gebeurde omdat ik ervan overtuigd was, dat de mannen pas in het terrarium bij de vrouwen agressief waren tegenover elkaar vanuit een soort concurrentie. Daarom zette ik als ik weg moest de mannen terug in hun eigen bak. Tot mijn schrik en verbazing moest ik constateren dat hun agressiviteit niet van de directe aanwezigheid der vrouwen afhankelijk was, maar ook plaatsvond in hun eigen terrarium, Gelukkig was ik niet meer ongerust over het gedrag van de slangen, zodat ik nog op tijd kwam om de twee mannen die bij elkaar zaten te scheiden. Ze hadden beide diepe wonden en zaten weer op dezelfde manier om elkaar heen gewonden als de hierboven beschreven slangen. Vanaf nu worden mannen bij mij alleen nog afzonderlijk gehuisvest of eventueel bij vrouwelijke dieren, maar geen mannen meer bij elkaar. Tot nu toe heb ik nog geen enkele vorm van agressie van vrouwtjes tegenover elkaar gezien. En ook bij wildvang volwassen vrouwen heb ik nog nooit littekens gezien, die zowat alle volwassen wildvang mannen tot nu toe wel hadden. Daarom denk ik dat ook in de natuur deze competitiegevechten tussen mannen plaatsvinden en dat het er dan ook niet zozeer toedoet dat een terrarium vergeleken met de natuur een erg beperkte ruimte is, waar ze elkaar niet kunnen ontlopen, maar dat daar, waar twee mannen elkaar tegenkomen in de paartijd, zij zullen vechten ongeacht de mogelijkheden om er vandoor te gaan.

DRACHT EN EIEREN VAN VROUWTJE 1

Met deze vrouw is slechts éénmaal gepaard en wel op 19 september gedurende twee uur. Deze vrouw

heeft drie dagen na de paring nog een halfwas rat gegeten en daarna niets meer. Zij heeft daarna een tak uitgekozen in het terrarium, waar ze voortdurend op bleef liggen en alleen af en toe verliet om te gaan drinken. Toen ik ze voor inspectie uit het terrarium haalde en haar op een andere plaats in het terrarium terug zette, zocht zij vrijwel onmiddellijk haar vaste ligplaats weer op. J. Schouten (1985) wees er in zijn artikel in dit blad op dat zijn slang niet op de voor *Chondropython viridis* karakteristieke manier op de takken lag, maar veel grotere lussen maakte. Deze houding heb ik slechts gedurende één week, zes weken voor de eiafzetting, kunnen konstateren. Na die week nam de vrouw weer haar normale houding aan, die ze volhield tot aan de eiafzetting. Een verdere bijzonderheid is, dat dit vrouwtje normaal bij storing reageerde door haar kop op te richten, maar nu reageerde door te blazen en haar kop tussen de lussen te verstoppen. Omdat ik precies wist, wanneer het vrouwtje gepaard had, kon ik ook vrij nauwkeurig de tijd van de eiafzetting vaststellen, uitgaande van een draagtijd van 60 dagen. Voor de rust van de slang heb ik dus ongeveer een week voor de eiafzetting een terrarium ingericht met op de grond turfmolm, een schuilplaats om haar eieren af te zetten en een lichtak. De goede bedoelingen ten spijt is de slang in dit nieuwe terrarium juist niet tot rust gekomen en heeft zij telkens weer 's nachts haar bak afgesnuffeld en heeft ze tenslotte op 15 december haar eieren op de bodem afgezet en is weer op haar tak gaan liggen. Zij heeft de daarop volgende nacht heftige spasmen vertoond, als was ze aan het broeden, terwijl de temperatuur in het terrarium toen 's nachts 27°C bedroeg. De dag en nacht daarop waren er geen spasmen of bevingen meer waar te nemen. Reeds de derde dag na de eiafzetting at zij weer een muis. Tot op de dag van vandaag is zij zeer vraatzuchtig gebleven en is volstrekt niet kieskeurig in wat haar wordt aangeboden.

Van de vijftien eieren waren er twee onbevruucht, geel van kleur en ook reeds hard, terwijl dertien eieren een prachtige witte schaal hadden. Deze eieren zijn in twee bakjes gelegd op een verhoging van geplastificeerd gaas met daarop filterwatten. Onder het gaas bevond zich een laagje gedemineraliseerd water. De bakjes waren afgesloten met een deksel. In de zijkant waren luchtgaatjes gemaakt. De bakjes met eieren werden in een couveuse geplaatst en op een konstante temperatuur van 29,5°C gehouden. Al vrij snel bleek dat een aantal eieren door schimmel waren aangetast en leken te zijn afgestorven. Na verwijdering van deze eieren bleek dat de eieren inderdaad waren afgestorven, maar dat elk ei een embryo bevatte. Na exact 49 dagen, op 26 januari kwam het eerste jong uit het ei gekropen en in de loop van de week volgden nog vijf anderen; drie gele en drie rode. Eén van de jongen overleed vrij snel na de geboorte.

DRACHT EN EIEN VAN VROUWTJE 2

Welke paring hier succesvol was geweest, was moeilijk te zeggen en daarom was het ook niet mogelijk de datum van eiafzetting enigszins nauwkeurig te voorspellen. Wel waren duidelijk eieren voelbaar en vertoonde deze slang bovendien hetzelfde karakteristieke gedrag bij verstoring als het andere zwangere vrouwtje. Terwijl ze van tevoren zeer agressief reageerde bij storing, trok ze nu blazend haar kop terug tussen haar kronkels. In tegenstelling tot het eerste vrouwtje heeft deze tot ongeveer vier weken voor de bevalling nog voedsel geaksepteerd.

Desalniettemin waren, evenals bij het eerste vrouwtje, ook hier de ribben duidelijk zichtbaar, omdat ze vermoedelijk door de eieren naar buiten gedrukt werden. Dit bleef zo tot aan de eiafzetting.

In tegenstelling tot het eerste vrouwtje heb ik

deze vrouw met rust gelaten in haar eigen terrarium en daar een drietal mogelijkheden geschapen voor eiafzetting. Twee mogelijkheden boven in het terrarium, de andere laag op de bodem. De onderste bestond uit een bak met vochtig vermiculite. De twee mogelijkheden bovenin bestonden uit:

- een ronde bloempot met een klein laagje vermiculite afgedekt door een bloempot met daarin een uitgezaagd rond gat
- een bak gevuld met turfmoalm afgedekt met filterwatten en daarop een bloempot met gat erin.

Vier dagen voor de eiafzetting vond de eerste inspektie van het terrarium plaats. De slang heeft gedurende een uur of vier alle mogelijkheden in het terrarium uitgebreid afgesnuffeld en is toen in de bloempot met filterwatten gaan liggen.

Toen 's morgens de lampen aan gingen, was zij weer uit de bloempot gekropen en was op haar vaste ligplaats gaan liggen. Gedurende drie dagen heeft de slang geen activiteit meer vertoond tot het moment dat de lichten op het eind van die derde dag uitgingen. Vrijwel onmiddellijk werd het vrouwtje weer actief en heeft alle mogelijkheden tot broeden aan een hernieuwde inspektie onderworpen. Uiteindelijk is zij toch weer in de bloempot op de filterwatten gaan liggen. Bij een inspektie op zaterdagmorgen 23 februari om 5 uur bleek zij bezig met persen; er waren toen nog geen eieren. Om 7 uur 's morgens heb ik drie eieren zien liggen en om 9 uur kon ik konstateren dat er op zijn minst vijf hagelwitte eieren waren gelegd. Om 5 uur 's middags bleek de slang als een tulband om haar eieren heen te liggen met haar kop op de bovenste kronkel. De vrouwtjes die bij haar in de bak zaten, heb ik twee dagen later uit het terrarium gehaald. Tijdens de broedperiode heb ik éénmaal de turfmoalm vochtig gemaakt en vanaf de eerste dag telkens tweemaal per dag uitgebreid gespreid in het terrarium. De temperatuur in het terrarium liep 's nachts terug tot 26°C en steeg overdag tot 28 à

29°C. Dit om de slang de mogelijkheid te geven nog enige korrektie op de temperatuur te laten toepassen. Bij deze temperatuur heb ik de slang nooit spierspasmen zien maken, noch 's nachts, noch overdag.

Vlakbij de broedplaats was een bakje met drinkwater neergezet, waaruit ik de slang slechts eenmaal heb zien drinken. De slang heeft de eieren voor zover ik heb kunnen konstateren nooit verlaten en is slechts éénmaal duidelijk van positie veranderd, waarbij de eihoop niet meer zo hoog was opgetast. De kronkels bleven echter gesloten. De slang was tijdens de broedperiode zeer waakzaam en agressief en viel uit naar alles wat zich in de buurt van de bloempot bewoog. Op de morgen van de achtenveertigste dag kwam het eerste slangetje uit het ei. Om het uitkomen mogelijk te maken werd een kronkel opgetild, zodat het slangetje de ruimte had om uit het ei te kruipen. Toen het kopje uit het ei was werd de kronkel weer gesloten.

Na vier dagen waren twaalf slangetjes geboren, waarvan één dood werd aangetroffen. In één ei zat een niet volledig ontwikkeld jong, weliswaar afgestorven, maar niet bedorven of verrot. Dit ei lag in het midden van de eihoop op de bodem en had geen direkt contact met het lichaam van de slang in tegenstelling tot de rest van de eieren. Het veertiende ei was onbevruucht en ingedroogd.

Na veertien dagen waren alle slangetjes verveld. Kenmerkend van deze jongen ten opzichte van die uit het eerste legsel was hun agressiviteit. Hun reactie was een onmiddellijk om zich heen bijten terwijl de anderen veel minder agressief waren en veel meer moesten worden gestimuleerd.

LITERATUUR

Schouten, J.R., 1985. Negatieve en positieve ervaringen met het houden en kweken van de groene boompython, *Chondropython viridis* (Schlegel, 1872). Litt. Serp., Vol. 5 (4): 126-161 / Eng. ed.: 122-156.